

Oslo, 10. desember 2020

Til Olje- og energidepartementet

INNSPILL TIL STORTINGSMELDING OM LANGSIKTIG VERDISKAPING

Innledning

Naturvernforbundet finner det positivt at Olje- og energidepartementet vil utarbeide en stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiressurser. Hovedformålet bør være å skissere hvordan Norge skal fase ut både forbruk og eksport av olje og gass i tråd med klimamålene og samtidig skape nye, grønne arbeidsplasser. Til dette trengs det en helhetlig plan for bærekraftig energiproduksjon og som sikrer en energibruk som bidrar til å minimere skadene på natur og klima.

Norge må omstilles bort fra olje og gass

For at vi skal unngå katastrofale klimaendringer, må verdens klimagassutslipp halveres innen 2030 og være nede i netto null innen 2050. En verden på vei mot netto null vil endre rammene for norsk næringsvirksomhet betraktelig, ikke minst fordi etterspørselen etter norsk olje og gass vil bli kraftig redusert. Den nye UNEP-rapporten *Production Gap* (2020) viser at Norge har verdens beste forutsetninger for å fase ut olje- og gassutvinning. Dette er også i tråd med en fersk rapport fra Statistisk sentralbyrå¹ som viser at de makroøkonomiske konsekvensene av redusert oljevirkosmhet på norsk sokkel vil være beskjedne.

Elektrifisering av sokkelen ikke vil løse den største utfordringen, som er forbrenningen av olje og gass. Vi frykter at den enorme investeringen det vil kreve å elektrifisere hele den norske sokkelen, vil kunne legitimere og forlenge utvinning av forurensende olje og gass lenge etter at verden skal være på netto null utslipp. Hovedfokuset i stortingsmeldingen bør derfor være på hvordan bærekraftige arbeidsplasser på lag med naturen kan etableres nå som olje- og gassvirksomheten må trappes ned og etter hvert fases ut.

Behov for nye analyser av energieffektivisering og energibruk

Naturvernforbundet utga i fjor rapporten *Fossilfritt Norge*.² Den viser at det er fullt mulig å redusere den fossile energibruken med 55 prosent innen 2030 og fase den ut helt innen 2040 uten storstilt utbygging av ny fornybar energiproduksjon. Det forutsetter storsatsing på blant annet energieffektivisering i byggsektoren og omlegging av transportsektoren samt at petroleumssektoren trappes ned og fases ut innen 2040. Den nye stortingsmeldingen må baseres på dette.

Energibruk i bygg må omtales grundig i meldingen, slik at Stortinget får mulighet til å drøfte hele bredden av sektorer som skal bidra til nye arbeidsplasser og å innfri klima- og naturmål.³ Scenarier for energiproduksjon og -bruk i den nye stortingsmeldingen må legge til grunn at vi innfrir politiske mål for energieffektivisering, at det settes nye ambisiøse mål med tilhørende virkemidler for redusert energibruk og for egenproduksjon av energi.

Betydelige naturkonsekvenser av vind- og vannkraft

All energiproduksjon har konsekvenser for naturmangfoldet, ikke bare for klimaet. Vi står i en naturkrise, og tap av natur kan ha store konsekvenser for Norges muligheter til næringsvirksomhet og energiutvinning i framover. Arealendringer er nå den største trusselen mot naturens mangfold, og det påvirker også naturlig karbonbinding og -lagre. Mange energiprojekter påvirker store

¹ SSB-rapporten *Konsekvenser av redusert petroleumsvirkosmhet* (2020): <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/attachment/435324?ts=17563963dc0>

² Rapporten *Fossilfritt Norge* (2019): <http://www.naturvernforbundet.no/fossilfritt norge>

³ Vi viser til fellesbrev med andre organisasjoner med innspill til meldingen om energibruk i bygg.

arealer, for eksempel når naturområder omgjøres til industriområder for vindkraft, med veier, turbiner og oppstillingsplasser. Vindkraft til havs har potensial til å bli svært konfliktfylt dersom det ikke tas tilstrekkelig hensyn til natur og lokale næringer i planleggingen av anleggene.

Vannkraft har et fortrinn ved å kunne levere effekt og i samspill med annen ikke-regulerbar fornybar kraftproduksjon som solkraft og vindkraft. Men vannkraftverkene må kjøres med forsiktighet for å unngå negative konsekvenser for naturen ved effektkjøring. Videre må gjenværende uregulerte vassdrag forbli urørte av hensyn til naturmangfold, utvikling av et bærekraftig reiseliv og framtidige generasjoners naturopplevelser. Det ligger et potensial i å modernisere eldre vannkraftverk slik at de leverer mer energi, men virkemidlene som må brukes for å oppnå dette, må ikke samtidig føre til bygging av nye kraftverk eller miljøskadelige utvidelser av eksisterende kraftverk.

Nødvendig med mer kunnskap om mineralutvinning på havbunnen

De siste årene har presset på å starte opp mineralutvinning på havbunnen stadig økt, både internasjonalt og nasjonalt. Naturvernforbundet frykter at mineralutvinning på havbunnen kan føre til irreversible skader på fundamentale økologiske prosesser i havet, og det trengs en langt bredere kunnskapsinnhenting om artene her og hvilke roller de spiller for andre arter og økosystemer. Det bør derfor innføres et langvarig moratorium mot mineralutvinning på norsk kontinentalsokkel.

Bioenergi og -produkter på naturens premisser

Det foreligger betydelige planer om produksjon av biodrivstoff. Vi savner et større fokus på hvilke konsekvenser eventuell økt høsting av bioressurser, for eksempel fra skog, vil ha på naturens naturlige karbonopptak og karbonlager og for naturmangfoldet. Vi vil advare mot en politikk som forutsetter økt hogst. Videre trengs det en helhetlig plan som viser hvordan de knappe bioressursene som kan høstes på bærekraftig vis, kan utnyttes til beste for naturen og klimaet. Da er det ikke gitt at det er flytende biodrivstoff som skal produseres, da dette er energikrevende sett i forhold til andre bruksformål som for eksempel i industrien. Reelle avfallsressurser kan omdannes til biogass, og dette er en bærekraftig energiform som kan brukes der elektrifisering er vanskelig, og her trengs det mye større satsing. Når det gjelder plast, må fokuset ligge på resirkulering framfor ny produksjon basert på knappe bioressurser.

Bærekraftig og effektiv energibruk må ligge til grunn for hydrogensatsing

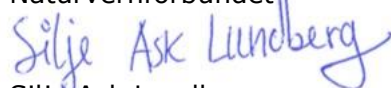
Naturvernforbundet mener at hydrogenproduksjon basert på gass ikke er en langsiktig og bærekraftig løsning fordi det baseres på en fossil og ikke-fornybar energiform. Vi legger til grunn at det er elektrolyse som må benyttes ved hydrogenproduksjon. Vi forventer at det stilles strenge krav til hydrogenproduksjon, slik at denne utnytter energiressursene effektivt. Utnyttelse av spillvarme må være en forutsetning. Og det må være et mål at mest mulig av hydrogenproduksjonen bidrar til å utnytte kraft som ellers ikke kan brukes, for eksempel innestengt kraft.

Det foreligger planer om produksjon av syntetisk drivstoff basert på elektrisitet og CO₂. Foruten at høyt energibehov er problematisk, kan dette resultere i at CO₂ fanges og brukes til drivstoff som brennes og slipper ut CO₂ framfor å lagres permanent. I så fall vil klimaeffekten være tvilsom.

Helhetlig plan for datasentre

Vi trenger datasentre, men også disse må lokaliseres slik at samfunnets totale behov for energi og kraftoverføring minimeres. Vi forventer en helhetlig plan for datasentre og at det innføres konsesjonskrav som sikrer blant annet utnyttelse av spillvarmen. Datasentrenes lave elavgift svekker incentivene for effektiv energibruk, noe som er uheldig, og dette bør derfor evalueres. Som et minstekrav må datasentre som produserer kryptovaluta, ilegges ordinære avgifter.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Silje Ask Lundberg
leder